

**MODERNİZM, POSTMODERNİZM VE TÜRKİYE'DE
KAMU YÖNETİMİNDE UYGULAMALARI**

Modernism, Postmodernism and Public Administration
Applications in Turkey

Naciye ALEVOK İZCİ* | Baran AKKUŞ**

ÖZ: Modernizm bir aydınlanma çabasıdır. Bu çaba birçok alana yansıdığı gibi yönetim alanına da yansımış olup, sosyal ve doğa bilimlerinde nesnellik bakış açısına, kamu yönetimi anlayışında ise kuralların bütünlüğüne ve standartlaşmasına büyük önem verilmesine yol açmıştır. Ekonomide kalkınmaya, idari alanda gerçekçiliğe dikkat eder. Hiyerarşiyi benimser ve merkeziyetçi yönetimi savunur. Postmodernizmin ise bu sayılanların hepsine adeta bir savaş açtığı söylenebilir. Postmodernizm, modernizmin temelini oluşturan nesnellik, akılcılık gibi temel kavramları sorgular. Toplum kadar bireyin de önemini savunur ve bireye toplumda önem verir. Postmodernistler, bireysel farklılıkların toplumsal bir bütün oluşturduğunu savunur. Postmodernizm anlayışı da modernizm de olduğu gibi birçok alana yansımıştır. Kamu yönetimi anlayışında bürokrasiye karşı çıkmış ve yönetimin bir kırtasiye israfı olduğunu söylemiştir. Esneklik, geçici örgütlenmeler, beşeri sermayeye değer verme, enformasyon teknolojilerinden yararlanma ve katılım postmodern kamu yönetimi anlayışının ana özellikleri olarak sıralanabilir. Bu çalışmada, modernizm ve postmodern

ABSTRACT: Modernism is an enlightenment effort. This effort has been reflected in many fields as well as in the management field and has given great importance to objectivity in social and natural sciences and to the integrity and standardization of rules in public administration. It takes care of the development in economy and realism in administrative area. It adopts the hierarchy and defends the centralized administration. Postmodernism almost can be said to open a war to all of them. Postmodernism questions the basic concepts such as objectivity and rationality which form the basis of modernism. It defends the importance of the individual as well as the society and gives importance to the individual in society. Postmodernists argue that individual differences constitute a social whole. Postmodernism is reflected in many areas as well as modernism. In its understanding of public administration, he opposed the bureaucracy and said that management was a waste of stationery. Flexibility, temporary organizations, valuation of human capital, utilization of information technology, participatory are the main features of postmodern

* Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD, naciyealevok@gmail.com

** Öğr. Gör., Munzur Üniversitesi Tunceli Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, bakkus@munzur.edu.tr

<i>Hakemli Araştırma Makalesi Peer-reviewed Research Article</i>		
Başvuru Submission	Kabul Accept	Yayın Publish
21.12.2017	30.12.2017	30.12.2017

nizm yönetsel bakımdan açıklanmaya çalışılmış ve postmodern uygulamalar ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Modernizm, Postmodernizm, Kamu Yönetimi, Postmodern Uygulamalar.

public administration. In this study, modernism and postmodernism were tried to be explained from the administrative point of view and postmodern applications were discussed..

Keywords: Modernism, Postmodernism, Public Administration, Postmodern Applications.

GİRİŞ

20. yüzyılın sonralarına doğru yeni bir dönemin başladığı ve pek çok alanda değişimlerin olduğuna dair görüşler ortaya çıkmıştır. Bu yeni dönem, ekonomiden siyasete, sanattan sosyal hayata pek çok alanı kapsamaktadır. Meydana gelen bu değişime, postmodernizm ya da modernizm sonrası denilmektedir. Yani içinde yaşanan modern durumun artık reel hayatta bir karşılığının olmadığı ve sona erdiğini ve bu yeni dönemin modernizmi aşan bir durum olduğu iddia edilmektedir. Felsefenin de temel ilkelerinden biri olan “değişmeyen tek şey değişimin kendisidir” sözünün de ispatı olan bu durum sonucunda doğal olarak “kamusal alan” diye nitelenen alanda da değişimlere yol açmıştır.

Modernizm aydınlanma ve akılcılık anlayışına dayanan bir düşünce şeklidir, postmodernizm ise bu bakış açısına karşı çıkan ve eleştiren bir yaklaşımdır. Yani postmodernizm modernizmin bir eleştirisi veya bir anti-tezi olarak değerlendirilebilir. Post modernizmi anlayabilmek için modernizmi anlamak gerektiğinden, öncelikle modernizm ve modern kamu yönetimi açıklanacak daha sonrasında bunun eleştirisi olan post modernizm ve bunun kamu alanına yansımaları incelenecektir.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE: MODERN, MODERNİZM, MODERNİTE ve MODERN DEVLET

Modern kelimesi Latince “modernus” den gelmekte ve ilk kez 4. yüzyıl Hıristiyanlarında Pagan ve Roma tarihinden koparmak için kullanılırken 6. yüzyıldan sonra “modo” yani "yenileyin" anlamında kullanılmıştır. Fakat kelimenin içeriği çokça değişmiştir öyle ki “bir dönem moda olan gelip geçicidir” şeklinde bile kullanıldığı olmuştur. Modern kelimesi “hep yeniyi, yeni olanı, eskiden kopmuş olanın ak-

lımıza geldiğini” ve dahası bu kelimenin “yakın zamanla” eşanlamlı olarak da kullanılageldiğini vurgulamıştır. Modern Fransızca da şimdiki zamana ait demektir (Aslanoğlu,1988: 59; Sallan ve Boybeyi, Tarihsiz: 315; Yıldırım, 2009: 382).

Modernizm ise bugünkü kelime anlamı, dünyaya yeniden bakmayı, dünyayı yeniden yorumlamayı, yeni yaşam şeklini, akılcılığı, kültürel ilerlemeyi, gelişmiş yaşam tarzını, olguculuğu (pozitivizm), insanın bağımsızlığını, bilginin enternasyonallığını ilke edinen bir akım ve aynı zamanda Ortaçağ’ın yaşam şekline, düşünce kalıplarına karşı çıkmıştır (Yıldırım, 2010: 703). Yani kısaca dünden sıyrılıp bugüne uygun olmak denebilir. Modernizme başka bir açıdan bakış ise unutulmaya yüz tutmuş değerlerin, yargıları yeniden canlandırılmasıdır (Aslanoğlu, 1988: 59)

Modernizm, modern zamanda meydana gelen ve bilhassa 9. yüzyılda Batı dünyasında egemen olan düşünce tarzıdır. Bu yönüyle modernizm, modern zamanların yaşam şeklini modernliği ve kültürel ilerlemeyi yani moderniteyi yansıtmaktadır. Modernizm, değişimi, dinamizmi, dönüşüm gibi kavramları kapsamakla birlikte; aydınlanmış kişilerin örgütlenmelerinin kurumlaştırdığı akılsal bir yaşam tarzını esas almaktadır. Yani modernizm, Ortaçağ’ın örgütlenme kalıplarına bir tepki olarak dünyanın yeniden farklı bir gözle yorumlanarak anlamlandırılması, yorumlanması ve bütünselleştirilme çabasıdır. Modernizm, usun izinde yeni bir toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılanmayı anlatan önceki örgütlenmelerin kalıplarına karşı çıkan bir kavramdır. Bu açıdan o, ‘geçmişten ve onun sembollerinden bağımsız bir süreç başlatma projesi’ dir (Yıldırım, 2009: 382-383).

Modernizmin; felsefenin, hukukun, dinin, ahlakın, siyasetin, tarihin ve ekonominin eleştirisi ile başladığı söylenebilir. Modern çağı oluşturan şeyler ise eleştirinin sonucudur. 18. yüzyılda us, evrenin eleştirisini yapmıştır. Böylece akıl kendini eleştirmekle, kendisini gerçek ile bütünleştiren her şeye karşı çıkmıştır.

Modernizm kavramı, ‘18. yüzyılda aydınlanmayla bugünkü Avrupa’da ki kapitalist-endüstriyel devletin ilerlemesine paralel olarak geleneksel düzenin tersine ilerlemenin, ekonomik ve idari rasyionali-

zasyonun ve sosyal dünyanın farklılaşmasının vuku bulduğu bir durumu ifade etmektedir (Yıldırım, 2009: 382).

Modernite kavramı ise, sosyolojik açıdan bakıldığında dünyada, ekonomide yönetsel olarak farklılaşmaya, rasyonelleşmeye ve kapitalist endüstriyel devletin meydana gelmesine kadar uzanmaktadır (Özer ve Baştan, 2012: 40). Ayrıca modernite “Aydınlanma Felsefesi”ni oluşturmakta ve bu felsefi yaklaşım ile demokratik ulus-devlet görüşünü, dinden kopmayı ve bilimin ağır bastığı bir kültürel felsefeyi inşa etmeyi ifade etmektedir (Doğan, 2014: 75). Doğanın bir kanunu olan, “bir şeyin sonu başka bir şeyin başlangıcıdır” olgusu burada da kendini göstermiştir. Modern devletlerin ortaya çıkışıyla Avrupa’daki feodal devletler son bulmuştur. Feodalitenin çöküşünden sonra burjuva sınıfının siyasi güç elde etmesi ile de devlet yönetiminde siyasal değişimler meydana gelmiştir. Oluşan bu devletin temeli ise ulus kavramında zemin bulmuştur. Ulus bilincinin ortaya çıkması, iktisadi bağılıkların gelişmesi merkezi devletlerin kurulmasına yol açmıştır. Modernizmin siyasi ve iktisadi yansıması olan ulus devletler 16. yüzyılda ortaya çıkmış, 19. yüzyılda dünyaya yayılmış ve kurumsallaşmış 1945’e gelindiğinde ise vazgeçilmez evrensel bir sistem olmuştur (Akça, 2005: 235).

Modern devlet; “belli bir toprak parçası (ülke) üzerinde yerleşmiş bir insan topluluğuna (halka) dayanan ve bu toprak parçası üzerinde nihai meşru kontrole (otorite) sahip; siyasal bir örgüt (hükümet) donanmış, egemenlikle kuşanmış, sosyal bir organizasyon” şeklinde tanımlanabilir (Doğan, 2014:75). Modern devletler aslında bugünkü ulus devletlerdir. Weber modern devletin özeliğini klasik devletin temel üç özeliğine beş özellik daha ekleyerek şöyle sıralamıştır (Erkiş, 2013: 68):

- Halk
 - Toprak
 - Egemenlik
 - Kamuda Bürokrasi
 - Yetki
 - Anayasallık
 - Kişiselleşmemiş iktidar
 - Yurttaşlık
- } Klasik Devletin özellikleri
- } Weber’ in eklediği özellikler

Ayrıca modern devlet anlayışı nedeniyle modern kamu yönetimi pozitivist anlayış çerçevesinde bürokrasi ve “bilimsel yönetim” teorileri ile yapılanma göstermiştir (Doğan, 2014:77). Poggi’ye göre modern devlet, “devlet dairelerindeki memurların sürekli ve talimatlara uygun çalışmaları yoluyla yönetimi sağlamak için oluşturulmuş karmaşık kurumsal düzenlemeler” dir (Saygılı, 2010: 73). Bu nedendir ki modern kamu yönetimi de bürokrasi teorisinden kaynaklanarak siyaset kurumlarınca verilen karar ve politikaların uygulanmasında “resmi, tarafsız, uzman ve teknik yeterliliğe sahip” memurların görev aldığı ve yapılan faaliyetlerinde “katı, merkezi, gizli, kapalı ve önceden belirlenmiş kural ve prosedürler” ekseninde gerçekleşmektedir. Bu yapı hiç şüphesiz kapitalist-endüstriyel ve modern topluma özgü bir nitelik taşımaktadır (Doğan, 2014: 77).

1.1 Pozitivizm (Olguculuk) - Bilimsel Yönetim ve Nesnellik

Basitçe pozitivizm [metafizik](#) olmayan, yalnızca görebildiğimiz ve dokunabildiğimiz yani somut dünyanın gerçeklerine dayanan bir bilim anlayışıdır. Pozitivizm, sistematik gözlem ve deney yoluyla dışsal dünyada bulunan düzenli ilişkileri ifade eden, oldukça genel önermelerden oluşan kuramlar kurgulamaktadır (Yıldırım, 2009: 383).

Modernizmde bu bakış açısı her alana yayıldığı gibi yönetim anlayışı üzerinde de etkili olmuştur. Örneğin; yönetimin, hukuk veya siyaset gibi diğer alanlardan ayrı araştırılması 1800’lü yıllara dayanmaktadır. Bu durumun sonucunda geleneksel yönetim anlayışı ortaya çıkmış olup yönetimin kapsamı, sınırı, ilkelerinin belirlenmesine yardımcı olmuş ve böylece modern yönetimin ilk adımları atılmıştır. Klasik yönetim anlayışı, verimliliğe, siyaset ve yönetim ayrılığına, hiyerarşiye, ussallığa, denetime önem vermiştir. Modernizm, ise dünyanın akılsal bir tasarımıdır. Pozitivizm objektif gerçekliğin, olguların peşindedir. Olgular ise toplum fiilinin eseri değildir. İnsan zihni, gerçekleri meydana getirmek yerine keşfetmeye gayret göstermektedir. Bu düşünceye göre, kanaatlere dayanmayan, gözlemlenebilir ve deneye dayanan bir bilgi ancak geçerlidir. Böylece beraberinde bütüncül ve açıklayıcı modeller ortaya çıkacaktır. Daha önceki metafizik savlardan farklı olarak bu normatif aygıtların hem hedefi hem de kaynağı akla dayalıdır (Yıldırım, 2009: 707).

1.2. Modernizmden Postmodernizme

20. yüzyılın sonunda gerçekleşen olaylar neticesinde modernlik yerini postmodernliğe bırakmış, merkezîyetçilik anlayışı yıkılmıştır. Modern dönemlerde desteklenen dini, ideolojik kimlikler, milliyetçiliğin yanı sıra doğru, estetik, hakikat iddiaları da gücünü kaybetmiştir. Merkezi büyük ölçekli “fordist üretim” tarzı yerini küçük ölçekli üretim tarzına bırakmıştır. Merkezi olmayan üretim tarzı, çalışanların kollektif bütünlüğünü parçalarken birçok yeni meslek grubu ve sosyal hareket ortaya çıkarmıştır (Erdoğan ve İnanc, 2006: 6).

Fordist üretim tarzı modern dönem üretim şeklidir. Hem kitle üretimine hem de kitle tüketimine dayanan bir üretim tarzıdır. Bu üretim tarzı merkezileşmeyi gerektirir ve standart biçimlenmiş üretime imkan tanır. Kapitalist sisteminde doğasında olan ama özellikle 1980’li yıllara girildiğinde krizle birlikte yenedünya düzeni tartışmalarının başlamasıyla modern üretim tarzı ile ilgili itirazlar artmış ve böylece postfordist üretim olarak nitelendirilen biçime geçilmiştir. Postfordizm, fordizmin tersine farklılaşmış üretimi getirmiştir ve merkezileşmeyi ortadan kaldırmıştır. Aynı zamanda bu üretim biçimi örgütlü emeğin gücünü de zayıflatmıştır. Ekonomideki yansımasına postfordizm denen sistemin kültürel vizyondaki ifadesine postmodernizm denmektedir (Dağdelen, 2005). Modernlikten postmodernliğe geçiş; büyük, merkezi, tek doğrulu siyaset, üretim ve ideolojiden, küçük ölçekli, merkezsizleşmiş, pek çok doğruları olan, sınırları silinmiş bir alana geçiş olarak kabul edilmektedir. Modernlikte keskinlik ve zorunluluk varken, postmodernlikte sınırsız-sonsuz sorumsuzca tüketim tercihi bulunmaktadır denebilir.

Bu dönem üretim yöntemleri, örgüt yapısı gibi konuların yanında toplumsal alandaki değişimlerde de etkili olmuştur. Bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte düzenli yapılar, ağ biçimli yapılara dönüşmekte böylece postmodern işletmelerde esneklik önem kazanmaktadır (Dervişoğlu Okandan, 2016: 45). Üretim anlayışındaki bu değişimlerle birlikte postmodern dönemde özellikle japonya üretim sisteminin başarısı söz konusu olmuştur. Toyota’nın müşteri odaklı üretim anlayışı sonucunda yeni bir üretim ve yönetim anlayışı başlamıştır (Zerenler, Özilhan ve Akgöbek 2014: 395).

1.3. Postmodernizm (Modernizm Sonrası)

Postmodernizm konusunda pek çok kitap, makale, tez, bildiri yazıldıysa da birçok toplantı, seminer gibi etkinlikler düzenlenmiş olsa da herkesin üzerinde mutabakata vardığı bir “postmodernizm” tanımlanması pek mümkün olmamıştır. Postmodernizmin sadece tanımlama güclüğü değil aynı zamanda köklerinin nereye dayandığına dairde pek çok farklı iddia vardır. Kimileri nihilizm anlayışına dayandırmış, kimileri daha da geçmişe gitmiş sofistlere kadar dayandırmıştır. Modernlik; aklın üstün geldiği ve aklın aydınlanmasıyla gerçeği aramak demektir. Modern düşünürler mutlak gerçekliği ve doğruluğun varlığını kabul edip bunu aramaya başlamışlardır. Buna karşın postmodernistler ise kesin doğruluğun ya da gerçekliğin var olmayacağı görüşünü söylemek suretiyle sofistlere yaklaşmaktadırlar (Erdoğan ve İnanç, 2006: 5).

Ancak postmodernizmin herhangi bir tanıma indirgenmesi zor olsa da önündeki post ekinde sonralık ve bir öncesine başkaldırı olduğu anlamı çıkarılabilir. Lakin postmodernizm kavramı bir kalıba oturtulmasa da bu kavram modernlikle bir hesaplaşma anlamına gelmektedir. Eagleton’a göre ise postmodernizm çelişkiyle var olan bir düşüncedir, “hem özgürlükçü hem otoriter hem hedonistik, hem baskıcı, hem çok katlı hem de yekpare olmak, ileri kapitalist toplumların çarpıcı bir görünümüdür” demektir. Ayrıca ona göre postmodernizm “mutlak değerlere, metafizik temellere ihtiyaç duyan bir sisteme meydan okuduğu için radikaldir” (Kırılmaz ve Ayparçası, 2016: 42, 45). Ancak Habermas postmodernizmi “insanı özgürleştirici değer ve kuramları geçersiz kılmaya çalışan, tutucu bir ideoloji” olarak görmektedir (Erdoğan ve İnanç, 2006: 5). Postmodernizm tartışmaları kısaca böyleyken, çalışmanın bu kısmından sonra modernist ve postmodernist kamu yönetimi anlayışına değinilecektir.

1.4. Modern ve Postmodern Dönemde Kamu Yönetimi

Postmodernist kamu yönetimi modernist yönetim şekline karşı çıkmaktadır. Bundan dolayı postmodernist kamu yönetimi modernist yönetim anlayışıyla karşılaştırılarak açıklanacaktır. Ancak öncelikle ekonomideki krizlerle beraber sistemdeki çatlağı kapatabilmek için ortaya atılan postfordist yönetim şekli iken kamusal alanda da mey-

dana gelen postmodern değişimlerin nedenleri açıklanacaktır. Bu nedenler şöyledir (Demirel, 2014: 17):

- Kamunun finansmanının karşılanması zorlaşması,
- Sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yapılan yardımlar ve bu yardımlara artan bağımlılıklar,
- Günlük işlerin yapılmasında ve aslında faaliyetlerin önem sırasına göre sıralanamayışı,
- Harcamalar ve bunlar karşılığında yapılan hizmetlerde şeffaflığın yetersizliği,
- İhtiyaç sahiplerinin isteklerine gerektiği kadar önem verilmemesi,
- Kamu yönetiminin doğru yönetilememesi,
- Vergi ve harç oranlarının sürekli artması,
- Kamu yönetimindeki hizmetlerin toplumu yeterince memnun etmemesi,

Modern kamu yönetimi evrenselliği savunurken, postmodern kamu yönetimi evrenselliğe karşı çıkmakta ve bu ilkelerinin dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadır. Modern kamu yönetimine göre bütün önemsenirken, postmodern kamu yönetimi toplumu oluşturan daha küçük grupları ve hatta bireyi önemsemektedir.

Modernist yönetim düşüncesinde, sistematik olmak, disiplinli olmak, merkezîyetçilik ve katı bürokrasi vardır. Bürokrasi ise katı hiyerarşi ve işbölümüne dayanmaktadır. Postmodernizm ise katı bürokratik yönetime karşı çıkmakta ve daha az bürokratik yönetimi savunmaktadır. Bürokrasinin az olduğu yerlerde halkla ilişkiler daha iyi olabilir, halkın görüşleri alınabilir ve uzlaşma yöntemi kullanılabilir anlayışı vardır. Ayrıca postmodern yönetim anlayışı esneklik ve şeffaflık ilkelerine dayanır (Aydın, 1997: 62).

Postmodern dönemde standardizasyonla-merkezleşmenin kalkmasıyla örgütlerin sınırları ve netliğinin de kalktığı bir döneme girilmiştir çünkü bilgi teknolojilerin reel hayata girmesiyle olanaklardaki ve hizmetlerdeki çeşitlerde artmıştır. Örneğin bundan yirmi yıl önce online eğitim diye bir konu yoktu ama artık insanlar Ankara'daki çok meşhur bir öğretmenden eğitim hizmeti alabiliyor bu da çeşidin artığının hatta sınırların ortadan kalkığının bir göstergesi olabilir.

Postmodern dönemde toplumsal düzenleme fikirleri kişilerin özgürlük alanını kısıtlayacağı inancıyla reddedilmektedir. Bundan

dolayı postmodern durumun ortaya çıkışı ile “ideolojilerin sonu”nun geldiği iddia edilmiştir. Örneğin Daniel Bell “teknolojinin gelişmesine bakarak yakın bir gelecekte sosyalizm, liberalizm gibi ideolojilerin anlam ve etkinliklerini yitireceğini, teknolojik gelişmeyi yakalayan toplumların benzer yapı ve kültüre sahip olacaklarını” ileri sürmüştür (Erdoğan ve İnanç, 2006: 13).

Erken kapitalizm dönemlerinde sistem sadece erkeklere kamusal alanda var olma imkanı tanımıştır. Bu durumda kadınlar evlere hapsedilmiş ve kadına sadece annelik ve ev kadınlığı hak görülmüştür. Fakat günümüze geldiğimizde bu durumun değiştiğini görmekteyiz. Birçok kadın ve çocuk kamusal alanda var olabilmektedirler. Diğer yandan “doğumevleri, kreşler, okullar, restoranlar, oteller, çamaşırhaneler, fırınlar, terziler, okuma kulüpleri, temizlik şirketleri, huzur evleri, geleneksel aile faaliyetlerini” kamusal alana taşımışlardır (Erdoğan ve İnanç, 2006: 13).

Postmodern yönetim anlayışına bakıldığında, modernizmin hiyerarşik yapısını, kontrol sistemini (dikey yönetim), teamüllere dayalı usta-çırak bilgi paylaşımının merkeziyetçi yapısını reddetmekte olup, bu yönetim tarzına karşılık kontrolsüz bir düzenin mümkün olduğunu savunur. Yani dışsal kontrolün yanı sıra yöneticilerin kurum içerisindeki farklı alt kültürlerin birbirleriyle uyum içerisinde devam edebilme ortamı sağlayabileceklerini söylemekte ve bürokratların kurumsal amaçlar doğrultusunda harekete geçirilmeleri için içsel kontrolü de savunmaktadır (Demirel, 2014: 174-175).

Postmodern kamu yönetimi esnekliğe önem vermekte olup, fonksiyonel ve birimler arası farklılaşmaya da karşı çıkmamaktadır. Yani insanı merkezine alan bir lider veya yönetici tipini arzu etmektedir. Böylece bilgiye değer verilmekte ve maddi sermayenin yerini bilgi ve insan sermayesi almaktadır. İnteraktif ve ortak sorumluluğu benimseyen bir yönetim şeklini savunmaktadır. Yeni post modern değerler, sorumluluk, uyum, yöneticilerle çalışanlar arasında farkların azaltılması, bireysel ve grupsal güçlendirilme, işbirliği, güven, takım çalışması, gibi insani değerlerin önem kazanmasıdır (Demirel, 2014:175).

Tablo 1 de modern ve postmodern kamu yönetiminin karşılaştırması, yapısı ve özellikleri belirtilmektedir. Tablodaki modern yöne-

tim anlayışı bürokratik özellikleri yansıtmaktadır. Bu anlayış, hizmetlerde otoriter ve merkezi denetime çok önem vermekte, çok personelli ve hiyerarşik bir kamu yönetimi anlayışı ortaya çıkmaktadır. Postmodern yönetim anlayışında ise alınacak kararlara katılım önem kazanmıştır. Uzmanlaşma dikkat çekmektedir. Modernizm merkezi idareye daha çok kaynak ayırmakta ama postmodernizm yerel yönetimlere daha fazla yetki ve kaynak ayırmaktadır. Ayrıca hizmetlerin kalitesini artırmak amaçlanmış ve bunu ölçmek için de performans hedefleri ortaya konmuştur. Bundan dolayı vatandaşların tercihleri dikkate alınmaktadır. Ayrıca çeşitlilik artmış, bireylere tercih hakkı sunulmuştur.

Tablo 1: Modern ve Postmodern Yönetim Anlayışının Karşılaştırılması

Kaynak: Boje and Robert, 2000; Karaman, 1997: 45-60.

Kamu Yönetimi	Modern Yönetim Anlayışı	Postmodern Yönetim Anlayışı
Yapılar	Katı Bürokratik Yapı Hiyerarşi Güçlü Merkeziyetçilik	Dar Merkez Geniş-Yatay Çevre Yerelleşme
Sistemler	Merkezi Kontrol Kontrolle Dayalı Hedefler Ayrıntılı Denetim Kontrol Merkezin İşidir Mikro Gözetim	Desantralize kontrol Performans Hedefleri Fiyatlandırma Merkezleri ve İç Pazarlar- Performans Denetimi Karşılıklı gözlem
Kadrolama	Sabit-Sürekli ve Geniş Personel Kadrosu Merkezileşmiş Pazarlık Tepedeki kişileri eğitme	Az Sayıda Uzman Personel Esneklik, Geniş Çevre Yerelleşmiş Pazarlık Herkesi Eğitme
Yönetim Kültürü	Otoriter ve Merkezi Yasal ve Finansal Güvenilirlik Profesyonellik Hizmet Dağılımında Nicelik Yönetimde Erkeklere öncelik Personele Sürekli Direktiflerde Bulunma	Esnek Yönetim/Katılımcı Fayda-Maliyet Analizi Müşteri/Hemşeri Talepleri Hizmet Dağılımında Nitelik İnsani merkezlik Personele Vizyon Verme

2. TÜRKİYE’DE POSTMODERN KAMU YÖNETİMİ UYGULAMALARI

Türkiye’de postmodernizmin kavramları çerçevesinde son yıllardaki bazı gelişmeler şunlardır; yeni hukuk düzeni, yönetim, e-devlet, özelleştirme uygulamaları şeklinde ön plana çıkmıştır.

2.1. Yönetişim

Postmodern kamu yönetimi, bilimsel yönetim ve bürokrasiyi karşı çıkmakta buna karşın vatandaşların yönetimde önemli rol alması gerektiğini savunmakta, yönetim-siyaset ayrımının kalkmasını ve yönetimin vatandaşların arzuları doğrultusunda yürütülmesini savunmaktadır. Çünkü vatandaşlar ne istediğini en iyi kendisi bilir, aksi takdirde demokrasiden söz etmenin mümkün olmadığını iddia etmektedir. Yönetişim, “Kamu ve Devlet personeli ile politikacılarının Devlet fonksiyonunun halkla birlikte halk adına yürütülmesindeki davranışlarını gösteren kurallar standartlar ve normlar kümesi”dir. “Müzakere ve oydaşma akılcı değil deneyimsel, sezgisel, duygusal birliktelik temelinde yürütülebilir” (Ökten, 2012: 230). Buradan da görüldüğü gibi postmodern kamu yönetimi anlayışı yönetişimi savunmaktadır.

Yönetişimin uygulanmasıyla Türkiye’de hesap verilebilirlik de gelişmiş ve siyasi liderler, bakanlar kısacası devlet büyüklerinin hesap vermesi 1982 anayasasında düzenlenmiş ayrıca işletmeler içinde mali yapı da hesap verme sorumluluğu getirmiştir. Bunu uygulamada gerçekleştirmek içinde birçok komisyon kurulmuştur. Ayrıca bu konunun gelişimine paralel kamuda şeffaflık uygulamaları görülmektedir. Örneğin Türkiye’de “5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”, konmuştur. Bu kanun halk için yapılan hizmetlerin sonuçlarını ve mali açıdan raporlarının kamuya açık hale gelmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu konuda 1982 Anayasasında konulan diğer bir kanun ise “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun”dur. Bu ilgili madde konularak yolsuzlukla mücadele sağlanabilmektedir (Ökten, 2012: 232).

2.2. E-Devlet Uygulaması

“Postmodern kamu yönetimi yeni bir devlet–vatandaş ilişkisinin kurulduğu ve eskisinden tamamen farklı bir devlet–yurttaş modelidir” (Ökten, 2012: 232). E-Devlet, vatandaşlara devletin verdiği hizmetlerin elektronik ortamda sunulmasıdır. Bu uygulamada amaç devlet hizmetlerinin vatandaşa daha kolay, kesintisiz, güvenli, kaliteli, hızlı ulaştırılmasıdır. Ayrıca, e-devlet anlayışı, her kurum ve bireyin bilgi teknolojilerini kullanan sistemler ile devlete daha kolay ulaşmasını sağlamak amacıyla (www.turksat.com.tr, 2016).

E devlet uygulamalarından beklenen faydalar şöyledir (Çakır, 2015: 41-43);

- Kağıt ve çalışan maliyetlerinden tasarruf sağlanması
- İşlemlerin dijitalleşmesi ve kontrolünün kolaylaşması
- Şeffaflık
- Devlet Hizmetlerinin Kalitesinin artması
- 7/24 Kamusal alanda hizmet sunma imkanı sağlanması
- Kamoyunun katılımının sağlanması
- Evde bile devlet hizmetlerine erişimi
- Kamoyu ve devleti Vatandaş – Devlet Etkileşiminin Sağlanması
- Politika Oluşturma Süreçlerinin İyileştirilmesi

Ayrıca AB ili ilişkilerde Türkiye’ye çeşitli kriterler koyan Ulusal Program’ın 17. kısmında "Bilim ve Araştırma" bölümünde;" Türkiye AB çerçevesinde başlatılan ve yürütülmekte olan e-Avrupa girişimini desteklemekte ve bu girişime katkıda bulunmak istemektedir. Türkiye’de bilgi toplumu oluşturmak amacıyla e-Türkiye girişimini başlatıp, bunun sonucunda da 15–16 Haziran 2001’de Götting’de yapılan AB Zirvesi’nde Türkiye’nin e-Avrupa Girişimi’nin resmi bir üyesi olması kabul edilmiştir. “Türkiye, 2007 yılından buyana, e-Devlet süreçleri geliştirerek devam etmektedir. Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Üniversiteler, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık gibi toplumsal ve geniş katılımlı kurumlar bu konuda başarılı ve iyi hizmetler sunmaktadır” (Ökten, 2012:233). Bu durum bir nevi bürokrasinin kalkığının da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

2.3. Yeni Hukuk Düzeni

Modernizeme göre hukuk, bireyi yaratıcının istediği varsayılan düzeni çerisinde kalmaya zorlamayan, bireylerin toplumda özgürce ilişkilerini düzenlemesine olanak sağlayan, bir anlamda değerlendirmektedir. Modernizm tek bir hukuk düzenini savunurken postmodernizm buna karşı çıkmış, bütünleştirici düşünce ve homojenliğe adeta meydan okumuştur. Ayrıca, “Yeni Kamu Yönetimi hem uluslararası hem de kendine özgüöğelerden oluşmaktadır”. Ülkeler, uluslararası etkinliklerinde bu ilke ve normlara uyum göstermektedirler (Ökten, 2012: 234; Yüksel, 2001: 29, 287).

Türk hukuk sistemi ulusal ve uluslararası postmodernist arzulara karşılık vermiş ve bu doğrultuda adım atmıştır. Bu adımlara örnek olarak IMF, Dünya Bankası, WHO ve Avrupa Birliği gibi birçok yeni hukuksal düzene uyum sürecine girmesi gösterilebilir (Yüksel, 2001: 293).

2.4. Özelleştirme

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma 20. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Bu başlangıçla beraber sosyal refah devleti anlayışından doğan kamu mülkiyeti ve geniş alanlardaki kamusal hizmetler giderek azalmıştır. Postmodernizm bürokrasiyi yavaş ilerleyen, kırtasiye israfı, yüzeysellik veya bilgisizlik olarak görmekte; ayrıca bu sistemde hizmet veren memurların kasıntısı, kişisel çıkar savaşları, esnek olmaması, farklılaşmaya izin vermemesi, değişikliklere duyarsız kalması, kişisel tatmini sağlayamaması da postmodernler tarafından yönetimin diğer sapmaları olarak değerlendirilmektedir. Bundan dolayı postmodernizmi savunanlar bürokrasinin yok olmasını arzu etmektedirler. Bu arzunun gerçekleşmesinin en temel araçları ise özelleştirme ve sivil toplum örgütleridir (Ökten, 2012: 230, 238).

Özelleştirme kısaca tanımlanırsa, Ülke ekonomisindeki devlet kuruluşlarından devletin elini asgari düzeye inmesi veya tamamen elini çekmesidir.

Dünyada 1970’li yıllarda özelleştirme hareketleri görülürken, Türkiye’de özelleştirme ilk olarak 24 Ocak 1980 Ekonomi kararlarında gündeme gelmiş daha sonra 29.2.1984 tarihinde 2983 sayılı Kanunun düzenlenmesiyle ile yasal bir gerçeklik kazanmıştır.

24.11.1994 yılında ise 4046 sayılı kanun yürürlüğe girerek Özelleştirme Yüksek Kurulu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı oluşturulmuştur. Özelleştirmelerin yoğunlaşması ise 1990 sonrası gerçekleşmektedir. 1985 yılından bu yana pek çok kamu alanı özelleştirilmiştir. Buna göre; 246 kuruluştaki kamu hisseleri, 8 otoyol, araç muayene istasyonları, 2 boğaz köprüsü, 22 yarım kalmış, 6 liman, şans oyunları lisans hakkı, 393 taşınmaz özelleştirilmiştir (Karagöz, 2009: 39). Ayrıca, özelleştirme kapsamı dışında tutularak doğrudan devredilen kuruluşlar vardır. Bunlar, 23 kuruluştaki kamu payı ve 4 taşınmazdan oluşmaktadır. Özelleştirme kapsamına alınmayan bu yerler, tasfiye edilerek ya da kapsamda olmayan başka bir kuruluşla birleştirilerek tüzel kişilikleri sona erdirilmiştir (T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2007: 8).

SONUÇ

Postmodernizm, modernizme karşı doğmuş bir felsefedir. Bu felsefe devlet işleyişiyle ilgili de çeşitli yorumlarda bulunmuş ve klasik modern anlayışına karşı çıkarak bu alanda da birçok yeniliği savunmuştur. Özellikle bürokrasiyi ve yönetimi gereksiz kırtasiye kullanımını olarak görmekte ve bu doğrultuda bürokrasiye ve modern devlet anlayışına adeta bir başkaldırıdır. Bu felsefedeki yönetim anlayışı vatandaş ile devlet arasında daha yakın bağ kurmayı hedeflemektedir. Bu yöntemle vatandaş yönetime daha aktif katarak bürokrasiyi yok edebileceğini savunmaktadır. Bu doğrultuda yönetim ile bürokrasiyi ortadan kaldıracak, e-devlet uygulamasıyla vatandaş yönetiminde daha da aktif olacaktır. Bu tür uygulamalar Türkiye’de son zamanlarda uygulansa da vatandaşta hemen karşılık bulmuş ve özellikle yönetim de hesap verilebilirlik konusunda önemli yol kat etmiştir. Ayrıca sadece yönetim konusunda değil Türk hukuk düzeni de birçok yeni düzenlemeye ayak uydurmuş ve uluslararası arenada daha kolay kabullenebilirliğini artırmış olduğu söylenebilir. Ayrıca küreselleşmenin yansımaları olan özelleştirme konusunda 1985 tarihinden itibaren özelleştirme uygulamalarını hayat geçirmiş ve pek çok sayıda kamu alanı özelleştirilmiştir. Sonuç olarak postmodernizm yönetim anlayışı uygulamalara da yansıdığı söylenebilir.

Kaynaklar

- Akça, G. (2005). Postmodernite ve Ulus Devlet. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı. 7, Cilt. 2, 232-257.
- Aslanoğlu, İ. (1988). Modernizmin Tanımı, Sınırları, Erken Yirminci Yüzyıl Mimarlığında Farklı Tavırlar. Odtü Mfd, (8:1) 59-66
- Aydın, Ahmet H. (1997). 21. Yüzyıla Doğru Türk Polisinin Organizasyon Yapısı ve Yönetim Sisteminde Postmodern Değişim. Ankara.
- Boje, D. And Robert D. (2000). Managing In ThePostmodern World. (ThirdEdition), erişim tarihi: (23.12.2016). <http://cbae.nmsu.edu/dboje/>
- Çakır, C. (2015). E-Devlet Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Global Journal of Economics and Business Studies, 37-48.
- Dağdelen, İ. (2005). Post-Fordizm. Mevzuat dergisi (90) erişim tarihi: (12.11.2017), <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/06a/05.htm>
- Demirel, D. (2014). ModernizmdenPostmodernizme Kamu Yönetimi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(2),169-178.
- Dervişoğlu Okandan, G. (2016). İşletmecilik Tarihinde Modern’den Postmodern’e Bir Yolculuk: Silahtarağa Elektrik Santrali’nden Santralistanbul’a Süreklilik ve Değişim. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt: 45, Özel Sayı, 40-48.
- Doğan, C. (2014). Postmodern Kamu Yönetimi Anlayışı Çerçevesinde Bir Denetim Paradigması: Ombudsman. Sayıştay Dergisi, 94.
- Durgun, Ş. (2000). Modern Devlet Olmanın Zorunlu Koşulu Ulus-Devlet midir?. İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2/3, 37-50.
- Erdoğan, S., İnanç, H. (2006). Postmodern Dönemde Kamu Yönetimi Algısı Ve Kamusal Alan Tartışmaları. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694 – 528X Sayı: 9, Mayıs.
- Erkiş, İ. U. (2013). Ulus-Devletin Tarihsel Gelişimi Üzerine. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (26), 54-76.

- Karagöz, H., (2009). Dünya ve Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları. Konya Ticaret Odası Etüd Araştırma Servisi Konya.
- Karaman, Z. (1997). Türk Yerel Yönetimlerinin İşlevselliği ve 1997 Mahalli İdareler Reformu. Türk İdare Dergisi, 417, 45-60.
- Kırılmaz, H., Ayparçası, F. (2016). Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları. İnsan&İnsan, Yıl/Year 3, Sayı/Issue 8, Bahar/Spring, 32-58.
- Ökten, S. (2012). Türkiye’de Postmodern Kamu Yönetimi Uygulamaları. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 5.
- Özer, B. Baştan, S. (2012). Modernite Ve Postmodernite Süreçlerinde Kamu Yönetimi, Siyasa Yapım Sürecinin İletişimsel Motifleri Ve Demokratikleşme Üzerine Kuramsal Bir Tartışma. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 4(1), 39-52.
- Sallan, S., Boybeyi S., Tarihsiz . Postmodernizm-Modernizm İkilemi. erişim tarihi: (11.12.2017) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/1131/13295.pdf>
- Saygılı, A. (2010). Modern Devlet’in Çıplak Sureti. AUHFD, 59(1), 61-97.
- T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı. (2007). Türkiye’de Özelleştirme. Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları Bülteni, Ankara.
- Yıldırım, M. (2009). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 380-397.
- Yıldırım, M. (2010). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 703-719.
- www.turksat.com.tr erişim tarihi: (19.11.2016).
- Zerenler, M.; Özilhan, D.; Akgöbek İ. (2014). “Pazarlamanın Postmodern Yönelimi ve Küreselleşme Ekseninde İşletme Yapılarındaki Dönüşüm”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 12 (1-2), 391-408.